

LETRAS NA ALMADRABA

Losada Diéguez caricaturizado por Castelao

Achegamos nesta ocasión un relato publicado no quinto número do boletín Nós (24 de Xuño de 1921) por Antón Losada Diéguez (Boborás, 1884-Pontevedra, 1929). Destacado activista agrario-católico e “irmán da fala”, participou en numerosas empresas culturais do seu tempo e exerceu fonda influencia ideolóxica sobre figuras como Risco, Cuevillas, Otero Pedraio e Castelao.

Conto

Dous rapaciños rifaron, y-estábanse batendo cegos. Un d’iles san e rexo, y-o outro un malpoca-diño que choraba. Dúas mulleres apartáronos e levaron ó meniño dos choros dándolle bicos. O outro, o san e forte, soil o, vermello de vergonza quedaba sin agarimo, cheo de tristura, e foise indo paseniño. Fíxenlle unha festa ó probe do rapás e dixen pra min, “tamén os fortes dan compasión ás veces”, lembrándome dun sucedido.

O sucedido foi esto. Había unha vés n-unha aldea veira mar, n-a ría de Marín, dous mozos mariñeiros. Chuco e Manoel. Eran tempos n-os qu’aínda non ian as motoras a buscar sardiña a Leixões, nin xiquera as artes da traíña eran donas das rías. Os barcos xeitosos ían mar afora máis alá d’a illa d’Ons e chegaban moitas veces a Finisterre.

Manoel era un rapás ergueito e finiño, churruqueiro y-amigo das rapazas. Chuco era un mozo forte e valente que se desfacía de bó; nin-

guén bogaba coma il que pasaba horas sin arrial-o remo, e sin falar, nin se conecía nadador coma il n-a ría.

E Chuco e Manoel tiñan tolería por Carmela, unha meiga rapaza d’ollos mouros, moi beiladora. Cada un d’os mariñeiros á súa maneira lle buscaba as voltas, y-ela por ningún s’acraraba. Con Manuel ría e parolaba a desfacerse, diante de Chuco baixaba os ollos, e toda s’alcendía.

Pasou o caso cando Manoel e Chuco saíron ó mar n-o mesmo barco con oito homes máis. O barco era nóvo e foron á despedida vellos, nenos e mozas, y-antre eles Carmeliña que non separaba os óllos de Chuco, nin Chuco d’ela. Foron as miradas unha promesa d’amore, e Chuco bogou con máis forza que nunca, cheo de vida.

Non se soupo bén nunca, porque estas cousas non se saben bén endexamais. O mar estivera calmo, e batía un pouco de Nordeste. Fixéranse dous bos lances n-a illa, y-o barco voltaba pra terra cando caía o sol, con toda a vela pra aproveitar as frías. Debeu ser com’un lóstrego a nortada, a

escota non correu a tempo, a carga foise a unha banda, calquer cousa, o conto foi que d'un soilo batido o vento dou volta ó barco y-os homes fóronse ó mar co'a sorte de se poderen por a salvo n-a quilla.

Xa todo se cerrara d'escuma, e rompendo avantaban as augas. Non se vía un barco, zoaba o vento y-a noite chegaba. Foi estonces cando Chuco, o máis forte nadador de todol-os xeiteiros, botouse ó mar confiado e surrindo a buscar en terra axuda pr'ós probiños que alí se quedaban engarrados n-o barco deitado n-as olas. Todol-o viron loitar, avantando en longas brazadas con toda seguranza e ninguén dubidou que conseguise o proposto.

O tempo pasou en balde, e n-a noite coidaron os mariñeiros morrer moitas veces, mollados y esmoreados de frío. Pol-a mañán unha motora topou o barco perdido e salvou ós nove homes.

Aquela mesma mañán apareceu Chuco morto n-a area de Beluso despois de nadare cinco millas: o seu esforzo fixo soste a esperanza n-os que quedaban n-o cativo amparo d'as madeiras do barco. Os probiños salváronse y-o mozo forte morreu.

Non pasou un ano e a Carmeliña, sempre meiga e beiladora, casábase con Manoel, de cote finiño e churrusqueiro. E certo que co'a lembranza de Chuco pódese decir qu'os fortes dan compasión ás veces e que non está de máis o pregar por eles.

Losada Diéguez

Foto: Faustino Gómez Paz

Perspectiva da Ría de Pontevedra, onde se desenvolve este conto de Losada Diéguez, ollada desde Raxó

